

UCHWAŁA

Dnia 27 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski (przewodniczący)

SSN Monika Koba (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

Protokolant Iwona Budzik

w sprawie z wniosku wierzyciela E. sp. z o.o. sp.k. w P.
przy uczestnictwie dłużnika D. G.
w przedmiocie skargi wierzyciela na czynności Komornika Sądowego przy Sądzie
Rejonowym w C. w postaci postanowienia z dnia 9 stycznia 2019 r. wydanego w
sprawie Km (...),
po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym
w dniu 27 lutego 2020 r.,
zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Sąd Okręgowy w O.
postanowieniem z dnia 19 lipca 2019 r., sygn. akt II Cz (...),

"Czy w sytuacji złożenia wniosku o umorzenie postępowania przez
wierzyciela bez wskazania, że nastąpiło to na skutek spłaty
zobowiązania przez dłużnika w trybie art. 825 pkt 1 k.p.c. do 31
grudnia 2018 r. i wydaniu przez Komornika sądowego postanowienia
o umorzeniu postępowania egzekucyjnego po dniu 31 grudnia 2018 r.,
do rozstrzygnięcia w zakresie kosztów postępowania egzekucyjnego
znajdzie zastosowanie przepis art. 29 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r.
o kosztach komorniczych, czy też przepis art. 49 ust. 2 ustawy z dnia
29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji?"

podjął uchwałę:

**Artykuł 29 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach
komorniczych (Dz. U. z 2019 r., poz. 2363) nie znajduje
zastosowania, jeżeli wierzyciel złożył wniosek o umorzenie
postępowania egzekucyjnego przed dniem wejścia w życie tej
ustawy.**

UZASADNIENIE

Zagadnienie prawne przedstawione Sądowi Najwyższemu wyłoniło się w sprawie, w której komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w C. M. G. prowadził egzekucję przeciwko dłużnikowi D. G. zgodnie z wnioskiem wierzyciela E. Sp. z o.o.S.k. w P., która okazała się bezskuteczna z przyczyn niezależnych od wierzyciela i komornika. W dniu 5 listopada 2018 r. wierzyciel złożył wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 825 pkt 1 k.p.c. Komornik zgodnie z wnioskiem postanowieniem z dnia 9 stycznia 2019 r. umorzył postępowanie egzekucyjne, przy czym niepokrytymi kosztami tego postępowania obciążył wierzyciela. Do ustalenia kosztów postępowania zastosował art. 29 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2018 r., poz. 770, ze zm. - dalej: „u.k.k.” lub „ustawa o kosztach komorniczych”), w związku z czym obowiązkiem wierzyciela stało się uiszczenie opłaty stosunkowej w wysokości 5% pozostałego do wyegzekwowania świadczenia.

Wierzyciel złożył skargę na czynności komornika, którą Sąd Rejonowy w O. postanowieniem z dnia 20 lutego 2019 r. oddalił. W ocenie Sądu opłatę stosunkową wyliczono prawidłowo, bowiem zastosowanie art. 29 u.k.k. było uzasadnione w świetle regulacji intertemporalnej zawartej w art. 52 ust. 1 i 2 u.k.k., zgodnie z którą do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie tej ustawy stosuje się wprawdzie przepisy dotychczasowe (art. 52 ust. 1), jednak art. 29 i 30 stosuje się do tych postępowań od dnia wejścia w życie ustawy, tj. od dnia 1 stycznia 2019 r. (art. 52 ust. 2). Sąd Rejonowy nie podzielił zarzutów wierzyciela, że komornik rozpoznawał sprawę przewlekłe wydając postanowienie o umorzeniu postępowania dopiero po upływie dwóch miesięcy od dnia złożenia wniosku. Stanął na stanowisku, że ilość spraw prowadzonych przez komornika pozwala w okolicznościach sprawy przyjąć, że zaskarżone postanowienie zostało wydane w najszybszym możliwym terminie.

Postanowienie Sądu pierwszej instancji zaskarżył wierzyciel, zarzucając naruszenie art. 29 ust. 1 u.k.k. Zwrócił uwagę, że wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego został złożony przed wejściem w życie ustawy o kosztach komorniczych, co – w jego ocenie – powinno wiązać się

z zastosowaniem przepisów dotychczasowych tj. art. 49 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1309, ze zm. – dalej: „u.k.s.e.” lub „ustawa o komornikach sądowych i egzekucji”).

Podczas rozpoznawania zażalenia wierzyciela Sąd Okręgowy w O. powziął poważne wątpliwości, którym dał wyraz w zagadnieniu prawnym, przedstawionym Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji obowiązującym do dnia 31 grudnia 2018 r. w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych w przypadkach umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela oraz na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. komornik pobierał od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania, jednak nie niższej niż $\frac{1}{20}$ i nie wyższej niż dziesięciokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Jednakże, w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela zgłoszony przed doręczeniem dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, komornik pobierał od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości $\frac{1}{20}$ przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

W dniu 1 stycznia 2019 r. weszła w życie kompleksowa reforma postępowania egzekucyjnego wprowadzona dwoma ustawami – ustawą o kosztach komorniczych oraz ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2018 r., poz. 771, ze zm. – dalej: „u.k.s.” lub „ustawa o komornikach sądowych”), w ramach której doszło do uchylecia ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (art. 305 u.k.s.). Derogacja tej ustawy nie spowodowała, wbrew pojawiającym się w orzecznictwie sądów powszechnych poglądom, usunięcia z obrotu prawnego art. 52 u.k.s. Akt uchylecia ustawy nie wywołuje bowiem takiego skutku, że od tego momentu normy z niej wyinterpretowane nie znajdują już w ogóle zastosowania, a fakt nabrania mocy obowiązującej przez ustawę nie wywołuje takiego skutku, że normy z niej wyinterpretowane znajdują zastosowanie do wszelkich okoliczności, które są w niej określone. Ponadto, artykuł 305 u.k.s. wszedł w życie jednocześnie z art. 52 ust. 1 u.k.k., który stanowi, że „do postępowań wszczętych i

niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe,” co jest stosowanym w praktyce legislacyjnej zwrotem ustanawiającym regułę jedności (kontynuacji).

Zgodnie z art. 29 ust. 1 i 2 nowej ustawy o kosztach komorniczych w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. wierzyciela obciąża opłata stosunkowa w wysokości 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania. Jeżeli jednak wierzyciel wykaze, że przyczyna umorzenia postępowania egzekucyjnego wiąże się ze spełnieniem świadczenia przez dłużnika w terminie miesiąca od dnia doręczenia dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji albo zawarcia w tym terminie porozumienia między wierzycielem a dłużnikiem dotyczącego sposobu lub terminu spełnienia świadczenia, opłata ta obciąża dłużnika. Jeżeli spełnienie świadczenia lub zawarcie porozumienia z wierzycielem nastąpiło po upływie miesiąca od dnia doręczenia dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, obciąża go opłata w wysokości 10% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania. Jeżeli wniosek wierzyciela, o którym mowa w art. 9 ust. 1 u.k.k., został zgłoszony przed doręceniem dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, obciąża go opłata w wysokości 10% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania.

Z porównania art. 29 u.k.k. i art. 49 ust. 2 u.k.s.e. wynika, że ustawodawca zdecydował się na diametralną zmianę filozofii pobierania opłat egzekucyjnych w razie umorzenia postępowania na wniosek wierzyciela (jak również w razie bezczynności wierzyciela). Dotychczasowe przepisy przewidywały bowiem, że w takich sytuacjach należało obciążyć dłużnika opłatą stosunkową w wysokości 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania, zaś w aktualnym stanie prawnym obowiązek uiszczenia opłaty spoczywa na wierzycielu.

Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy o kosztach komorniczych do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejście w życie tej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe. Jednak przepisy art. 29 i 30 ustawy o kosztach komorniczych stosuje się od dnia wejścia w życie ustawy (art. 52 ust. 2 u.k.k.).

W świetle art. 52 ust. 2 u.k.k. stosowanie art. 29 u.k.k. w przypadku złożenia przez wierzyciela wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego po wejściu w życie ustawy o kosztach komorniczych nie budzi wątpliwości. Kontrowersje natomiast powstają, gdy wierzyciel – co miało miejsce w niniejszej sprawie - złożył wniosek przed wejściem w życie ustawy o kosztach komorniczych, a komornik wyda postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego już po dniu wejścia tej ustawy w życie.

Zagadnienie to nie było dotąd przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego. W orzecznictwie sądów powszechnych jest ono oceniane rozbieżnie, wyrażnie jednak przeważa stanowisko, że w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego w następstwie złożenia wniosku przed wejściem w życie ustawy o kosztach komorniczych do rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania stosuje się art. 29 tej ustawy.

W doktrynie zarysowały się natomiast w tym przedmiocie dwa stanowiska. Dominuje pogląd odwołujący się do rezultatów wykładni językowej zakładający stosowanie art. 29 u.k.k. do wszystkich postępowań wszczętych przed 1 stycznia 2019 r. i niezakończonych do tego dnia, w sytuacjach opisanych w tym przepisie. Jego zwolennicy albo nie odnoszą się do problemu złożenia przez wierzyciela wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego przed dniem wejścia w życie nowej regulacji albo wskazują, że to nie złożenie wniosku, lecz dokonanie czynności egzekucyjnej organu egzekucyjnego jest miarodajną chwilą do oceny regulacji, które mają mieć zastosowanie w zakresie wyliczenia i rozliczenia kosztów postępowania, które toczyło się już na gruncie nowej ustawy o kosztach komorniczych.

Prezentowany jest także pogląd przeciwny, który z odwołaniem do wykładni prokonstytucyjnej neguje dopuszczalność stosowania art. 29 u.k.k. w tych sytuacjach, w których wierzyciel złożył wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego przed wejściem w życie ustawy o kosztach komorniczych.

Sposób oddziaływania nowej ustawy na sprawy będące w toku w chwili jej wejścia w życie może być ukształtowany na różne sposoby. Preferowana jest

zasada poddawania dokonywanej czynności procesowej prawu formalnemu obowiązującemu w chwili jej dokonywania (zasada aktualizacji), pozwala bowiem przeciwdziałać zjawisku multiplikacji reżimów postępowań prowadzonych w tym samym czasie, różniących się jedynie pod względem chwili ich wszczęcia, co sprzyja pewności prawa przez uproszczenie procesu jego stosowania. Uzupełniając stosuje się zasadę kontynuacji (jedności postępowania) lub stadialności postępowania czyli prowadzenie go według przepisów obowiązujących w okresie, w którym zostało wszczęte, do jego zakończenia lub zakończenia określonego etapu postępowania, co pozwala zachować ciągłość reżimu, w którym sprawa w toku jest rozpoznawana.

W przypadku nowelizacji prawa normującego postępowanie egzekucyjne, w tym zwłaszcza w zakresie dotyczącym kosztów egzekucji ustawodawca stosuje zasadę kontynuacji, która sankcjonuje istnienie dualizmu zasad ustalania i pobierania kosztów egzekucji (por. np. art. 104 ust. 1 u.k.s.c., art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 września o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. Nr. 236, poz. 2356, art. 15 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. Nr. 112, poz. 769). Stosowanie tej reguły w kwestiach fiskalnych jest podyktowane tym, że przepisy dotyczące kosztów komorniczych są stosowane w sposób ciągły, jak również w ramach postępów w egzekucji są zazwyczaj sukcesywnie ściągane. Wprowadzenie zmian w tym zakresie mogłoby generować trudności i komplikować rozliczanie kosztów egzekucji. Również w ustawie o kosztach komorniczych (art. 52 ust. 1) ustawodawca zdecydował, że co do zasady do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2019 r.) należy stosować przepisy dotychczasowe. Wyjątkiem od stosowania przyjętego rozwiązania intertemporalnego w postaci zasady kontynuacji jest wprowadzenie zasady aktualizacji w zakresie objętym treścią art. 29 i 30 u.k.k. (art. 52 ust. 2 u.k.k.).

Rozstrzygając przedstawione zagadnienie prawne należy opowiedzieć się za przyjęciem, że art. 29 u.k.k. nie znajduje zastosowania, jeżeli wierzyciel złożył wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego przed dniem wejścia w życie

ustawy o kosztach komorniczych. W takiej sytuacji przy rozstrzyganiu o kosztach postępowania należy stosować art. 49 ust. 2 u.k.s.e.

Przed wszystkim art. 52 ust. 1 u.k.k. wprowadza jako zasadę regułę kontynuacji, a art. 52 ust. 2 u.k.k. jako wyjątek - który nie powinien podlegać wykładni rozszerzającej - zasadę aktualizacji. Wprawdzie wykładnia literalna art. 52 ust. 2 u.k.k. przemawia za stosowaniem art. 29 u.k.k. do wszystkich postępowań egzekucyjnych wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy o kosztach komorniczych, bez względu na to kiedy wierzyciel złożył wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego, jednak zastosowanie tak rozumianej reguły intertemporalnej prowadzi do rezultatów niemożliwych do zaakceptowania z perspektywy standardów konstytucyjnych. Bezpośrednie zastosowanie tej regulacji spowoduje bowiem skutek podobny do wstecznego działania prawa (retroakcja niewłaściwa w ramach postępowania będącego w toku). Tymczasem zasada niedziałania prawa wstecz jest jedną z podstawowych zasad prawnych, która powinna być uwzględniana w procesie wykładni przez organy stosujące prawo. W takiej sytuacji istnieją doniosłe racje uzasadniające odstępstwo od językowego sensu przepisu (por. m.in. uzasadnienie uchwały Pełnego Składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2014 r., III CZP 37/04, OSNC 2005, nr 3, poz. 42).

Ustanowienie skutku polegającego na wstecznym działaniu prawa powinno mieć nie tylko wyraźną podstawę w przepisach przejściowych, ale wymaga także odwołania się do szczególnych racji, które będą uzasadniać odstępnie od konstytucyjnej zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa (por. m.in. orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 marca 1993 r., K 9/92, OTK cz. I, poz. 6, z dnia 15 lipca 1996 r., K 5/66, OTK ZU 1996, nr 4, poz. 30, z dnia 19 listopada 2008 r., Kp 2/08, OTK - A 2008, nr 9, poz. 157, z dnia 12 maja 2009 r., P 66/07, OTK - A 2009, nr 5, poz. 65, z dnia 5 grudnia 2013 r., K 27/13, OTK - A 2013, nr 9, poz. 134). Uzasadnienie projektu ustawy o kosztach komorniczych nie wskazuje, by taki był zamiar ustawodawcy, skoro nie zostały ujawnione szczegółowe motywy wprowadzenia takiej regulacji intertemporalnej, a w pozostałym zakresie zastosowana została reguła kontynuacji (por. uzasadnienie projektu ustawy Sejm VIII Kadencji, Druk nr 1581, str. 17).

Wybór przez ustawodawcę reguły aktualizacji nie determinuje kwestii, w jaki sposób zmiana reżimu postępowania ma wpływać na skutki prawne ukształtowane w toku dotychczasowych postępowań. Wprowadzenie nowego prawa w toku sprawy może łączyć się z utrzymaniem skutków powstałych pod rządem dawnego prawa (*tempus regit factum*) albo zostać powiązane z koniecznością powtórzenia lub przekształcenia czynności stanowiących podstawę skutków, wreszcie mieć na celu ich anulowanie. W braku osobnych podstaw przyjmuje się zazwyczaj, że zmiana prawa wywołana przez regułę aktualizacji nie prowadzi samoczynnie do zniesienia skutków, które nastąpiły przed wejściem w życie nowego prawa.

Zgodnie z art. XV § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 297, ze zm.) czynności dokonane przed wejściem w życie nowej ustawy pozostają w mocy, jeżeli odpowiadają ustawie dotychczasowej (por. m.in. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasady prawnej z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53, uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 6/07, OSNC 2007, nr 11, poz. 167 i z dnia 18 października 2007 r., III CZP 85/07, OSNC 2008, nr 10, poz. 113, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2003 r., IV CKN 310/01, niepubl. oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2001 r., III CKN 155/01, OSNC 2002, nr 2, poz. 21, z dnia 24 czerwca 1999 r., I CKN 269/99, OSNC 2000, nr 2, poz. 29, i z dnia 31 sierpnia 2006 r., I CZ 47/06, OSNC 2007, nr 5, poz. 75).

Złożenie przez wierzyciela wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego przed wejściem w życie ustawy o kosztach komorniczych było wiążące dla komornika i nie podlegało żadnej kontroli (z zastrzeżeniem odmienności dotyczącej egzekucji wszczętej z urzędu lub na żądanie uprawnionego organu), obligowało zatem komornika do jego uwzględnienia.

W takiej sytuacji fundamentalna zmiana zasad rozstrzygania o kosztach postępowania egzekucyjnego w przypadku cofnięcia przez wierzyciela wniosku egzekucyjnego powinna w procesie wykładni stosowania prawa intertemporalnego w pełni respektować zasadę *fair play*, skoro wprowadzona nowelizacja i bezpośrednio stosowana zmiana jest niekorzystna dla wierzycieli nią dotkniętych zmniejszając standard ochrony ich praw i ingerując w prawa majątkowe stron

postępowania egzekucyjnego, które w sposób dostateczny zostały ukształtowane pod rządem ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (por. m.in. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 czerwca 2003 r., SK 12/03, OTK ZU nr 6/A/2003).

Przyjęcie, że o zasadach rozstrzygania o kosztach decyduje data wydania przez komornika postanowienia w tym przedmiocie a nie data wystąpienia zdarzenia uzasadniającego umorzenie postępowania egzekucyjnego byłoby krzywdzące dla wierzycieli, bowiem rygor ich odpowiedzialności za koszty komornicze byłby uzależniony tylko od tego, na ile szybko komornik rozpoznałby wniosek. Termin rozpoznania wniosku jest z kolei uzależniony od możliwości organizacyjnych kancelarii komornika, liczby prowadzonych postępowań oraz różnych zdarzeń losowych, które mogą mieć wpływ na obsadę personalną kancelarii w danym okresie. W rezultacie to przypadkowe okoliczności niezależne od wierzyciela i dłużnika, a niejednokrotnie także komornika, decydowałyby o tym, kto finalnie ponosiłby koszty umorzonego postępowania egzekucyjnego. Takie rozumienie art. 52 ust. 2 u.k.k. doprowadziłoby do naruszenia zasady zaufania do państwa i stanowionego przezeń prawa, zasady bezpieczeństwa prawnego, pewności obrotu, a także zasady równości wobec prawa. Wierzyciele znajdujący się w takiej samej sytuacji prawnej w różnych miejscowościach w Polsce byłiby bowiem odmiennie traktowani, w zależności od tego, na ile terminowo komornik byłby w stanie rozpoznać ich wniosek.

Wdrożenie postępowania przez wierzyciela o odszkodowanie przeciwko komornikowi w związku z przewlekłym rozpoznaniem wniosku, mogłoby okazać się skutecznym instrumentem ochrony jego praw tylko w przypadkach, w których byłby on w stanie wykazać niezgodne z prawem zaniechanie komornika przy rozpoznawaniu wniosku (art. 36 u.k.s.). Rozwiązanie to obejmowałoby jednak tylko pewien procent spraw, nie zapobiegając problemowi systemowemu związanemu z wykładnią art. 52 ust. 2 u.k.k.

Dostrzeżenia również w tym kontekście wymaga, że istotę opłaty egzekucyjnej i zasady wynagradzania komorników reguluje aktualnie ustawa o komornikach sądowych (art. 149 - 152 u.k.s.). Opłaty egzekucyjne ustalone począwszy od dnia 1 stycznia 2019 r. mają charakter nieopodatkowanych

należności budżetowych o charakterze publicznoprawnym (art. 149 ust. 1 u.k.s.) i po potrąceniu wynagrodzenia prowizyjnego komornika stanowią dochód budżetu państwa (art. 149 ust. 2 u.k.s.), chyba że zostały prawomocnie ustalone przed dniem wejścia w życie tej ustawy (art. 283 ust. 1 u.k.s.). Zgodnie z definicją legalną nieopodatkowanej należności budżetowej zawartą w art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2019 r., poz. 900, ze zm.), jest to niebędąca podatkiem i opłatą należność stanowiąca dochód budżetu państwa lub budżetu jednostek samorządu terytorialnego, wynikająca ze stosunków publicznoprawnych. Również przed wejściem w życie tej regulacji opłata egzekucyjna była należnością przymusową o charakterze publicznoprawnym (por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2002 r., III CZP 65/02, OSNC 2003, nr 7-8, poz. 100 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2009 r., II CSK 60/09, niepubl.).

Tworzenie norm retroaktywnych w dziedzinie prawa daninowego jest zdecydowanie niewskazane, co również należy uwzględnić, jako istotną dyrektywę interpretacyjną przy wykładni art. 52 ust. 2 u.k.k. (por. m.in. orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 listopada 1989 r., K 7/89, OTK 1989, poz. 8, z dnia 7 grudnia 1993 r., K 7/93, OTK 1993, poz. 42, z dnia 29 marca 1994 r., K 13/93, OTK 1994, poz. 6, i z dnia 15 marca 1995 r., K 1/95, OTK 1995, poz. 7).

Argumentów na rzecz stanowiska przeciwnego nie dostarcza wejście w życie art. 52 ust. 2 u.k.k. po upływie 8 miesięcy po ogłoszeniu ustawy, co dawało wierzycielom dostatecznie dużo czasu na podjęcie decyzji co do zakończenia postępowania egzekucyjnego w zależności od jego postępów. Istota problemu nie polega bowiem na tym, że wierzyciele nie mieli dostatecznego czasu na dostosowanie się do nowej sytuacji prawnej, ale na tym, że nie mieli żadnego wpływu na datę umorzenia postępowania egzekucyjnego przez komornika.

Oceny tej nie zmienia także *ratio legis* przyjętego przez ustawodawcę rozwiązania. Ma ono zmierzać do wyeliminowania wykorzystywania przez wierzycieli dotychczasowych przepisów do szykanowania dłużników przez wielokrotne wszczynanie postępowań egzekucyjnych na podstawie tego samego tytułu wykonawczego, co z każdorazowym cofnięciem wniosku powodowało wzrost ich zadłużenia i prowadziło do niekontrolowanego rozrostu rynku obrotu

wierzytelnościami. Służy również wymuszeniu korzystania przez wierzycieli ze swoich praw w sposób racjonalny i odpowiedzialny, czemu nie sprzyjała poprzednia regulacja, skoro umożliwiała uruchomienie jak i umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela bez obowiązku poniesienia przez niego jakichkolwiek kosztów, a wiązała się z określonym nakładem pracy ze strony komornika. Cel ten ustawodawca zamierza osiągnąć przez wprowadzenie domniemania, że cofnięcie wniosku egzekucyjnego przez wierzyciela wskazuje, że egzekucja nie jest prowadzona w sposób celowy, co uzasadnia poniesienie przez niego opłaty stosunkowej 5% świadczenia pozostałego do wyegzekwowania. Wierzyciel może uchylić się od obowiązku uiszczenia tej opłaty, jeżeli wykaże, że przyczyną cofnięcia wniosku jest spełnienie świadczenia przez dłużnika lub zawarcie z nim porozumienia dotyczącego sposobu i terminu spełnienia świadczenia (art. 29 ust. 1 zdanie drugie u.k.k.). W takich sytuacjach opłata od umorzenia postępowania obciąża dłużnika. Regulacja ta ma swoje uzasadnienie systemowe, skoro wprowadza rozwiązanie analogiczne do obowiązującego w stadium rozpoznawczym, że powód cofając pozew, co do zasady, jest traktowany jako strona przegrywająca, którą obciążają koszty procesu (art. 203 § 3 i art. 98 k.p.c.).

Towarzyszący zmianie cel wyjaśnia dążenie ustawodawcy do jak najszybszego wprowadzenia nowego rozwiązania, które ma ograniczać i minimalizować stwierdzane w praktyce i wytykane w doktrynie nieprawidłowości (art. 52 ust. 2 u.k.k.), jako taki nie nastręcza zatem wątpliwości aksjologicznych w zakresie złożonych przez wierzycieli wniosków o umorzenie postępowania egzekucyjnego po wejściu w życie ustawy (por. uzasadnienie projektu ustawy Sejm VIII Kadencji, Druk nr 1581). Z powyższego nie wynika jednak, by do jego urzeczywistnienia niezbędna była retroaktywność pogarszająca sytuację prawną wierzycieli będących adresatami tej normy. Racjonalizacja zasad ponoszenia kosztów komorniczych i eliminacja nadużyć jest pożądana, ale interpretacja regulacji intertemporalnych dotyczących ich przyjęcia nie może abstrahować od zastanych stosunków prawnych. W konsekwencji stosowanie zasady aktualizacji w stosunku do wniosków wierzycieli złożonych przed dniem wejścia w życie

ustawy o kosztach komorniczych jest – z przyczyn wyżej podniesionych - nie do zaakceptowania z perspektywy zasad preferowanych w aksjologii konstytucyjnej.

W konsekwencji Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie.

aj